

Toiminta sota- ja pula-aikana 1939–1952

Talvisodan alettua 30. marraskuuta 1939 urheilutoiminta Suomessa päättyi. Pöytätenniksessä ei järjestetty talvisodan aikana turnauksia. Toiminta oli vähäistä myös heti sodan jälkeen. Turnaukset jäivät pelaamatta ja harjoittelukaan ei vielä alkanut kunnolla. Liiton hallitus kokoontui ensimmäisen kerran vasta lokakuussa 1940, minkä jälkeen alkoi vähitellen tapahtua. Marraskuussa BK ja Helsingin Pallokerho järjestivät turnauksen. Toisesta kisatapahtumasta vastasi joulukuussa Makkabi. Liittoon kuuluvien seurojen määrä oli edelleen varsin vähäinen, yhdeksän, mikä oli yksi vähemmän kuin ennen talvisotaa. Liitto kokoontui vuosikokoukseen tammikuussa 1941.¹

Talvisodan jälkeen pöytätennisharrastus lisääntyi vähitellen erityisesti pääkaupunkiseudulla. Liitto vuokrasi Katariinankadulta Viktoria-salin harjoittelua varten. Tilaan mahtui kahdeksan pöytää. Harjoittelun ohella siellä järjestettiin kilpailuja. Aluksi toiminta oli vilkasta, mutta sitten se kääntyi alaspäin: ”Jonkin ajan kuluttua osottautui kuitenkin, ettei pöytätennis Suomessa vielä ollut saavuttanut niin kiinteätä asemaa, että erikoishuoneisto olisi taloudellisesti kannattanut.”² Salin harjoituskäyttö väheni, mutta kilpailuja järjestettiin. Laajasalon Degerö Idrottsförening ja Ulfåsa Ping-Pong pitivät tammikuussa 1941 yleiset kilpailut. Turun Makkabé huomautti liittoa siitä, että kisoja järjestettiin ainoastaan Helsingissä. Tällä tavalla laji ei leviäisi Suomessa. Makkabé oli valmis isännöimään yleisen turnauksen Turussa. Seuran mielestä pöytätennistä veisi eteenpäin eri kaupunkien väliset seuraottelut.

Seuraavan turnauksen järjesti Helsingin Pallokerho helmikuussa 1941. Samaan aikaan pidettiin myös akateemisten turnaus ja maaliskuussa SM-kisat, joissa ”osanottajamäärä oli hyvin huomattava ja kilpailu niin muodoin suhteellisen rasittava”. Osanottajamäärää ei kuitenkaan ilmoitettu. Ensimmäistä kertaa pelattiin Suomen mestaruudesta myös ikämiessarjassa, jonka voitti liiton puheenjohtaja Bruce Campbell. Vastaavasti juniorimestari oli Daniel Gimpler. Naisten mestaruuden vei Kuittisen sisaruksista Elina, miesten Aarre Nenonen, nelinpelin Nenonen – Rolf Biese ja sekanelinpelin Svea Eklund – Biese. A-luokan ohella kampailltiin B-luokassa. Joukkuemestaruuden voitti BK. Pelikausi päättyi maaliskuun lopun turnaukseen.³

¹ Kokkonen 2015, 100; Uma SPTLa, tk. 1940; vk:n pk. 31.1.1941.

² UMa SPTLa, vk. 1941–45; Montell 1963, 10.

³ Uma SPTLa, vk. 1941–45; hallituksen pk. 3.1.1941; kirjeenvaihto 1938–47. Makkabén kirje liitolle 21.1.1941.

Pelkin kotimaisin voimin ei pelattu. Kansainvälisiäkin yhteyksiä saatiin solmittua lähinnä akateemisten kilpailujen ansiosta Tukholmassa ja Uppsalassa helmikuussa 1941. Suomea näissä turnauksissa edustivat Unto Sainio ja Biese, joista Sainio voitti Suomen pöytätennishistorian ensimmäisen erän virallisessa kansainvälisessä ottelussa.⁴

Toiveet uuden lajin toiminnan laajentumisesta katkaisi kesäkuussa 1941 alkanut jatkosota, joka ei kuitenkaan kokonaan lopettanut urheilua. Rintamaurheilun tärkeimpiä urheilumuotoja olivat hiihto ja yleisurheilu. Palloilulajien suosio kasvoi jatkosodan aikana. Sotatoimialueella harrastettiin jalka-, kori-, lento- ja pesäpalloa. Pöytätennistäkin pelattiin. Esimerkiksi Helsingin Makkabin Jack Kotshack toimi saksan kielen taitoisena Lapissa olleiden saksalaisjoukkojen yhdysupseerina. Pöytätennis yhdisti neljää sotilasta, kahta saksalaista ja kahta suomalaista. Sotilaallinen pöytätenniskisa järjestettiin Sallassa. Finaalissa alikersantti Kotshack voitti saksalaisen ylivääpeli R. Mattin.⁵

Sotavuosien jälkeen alkoi eri elämänaloille ja joka puolelle Suomea ulottuva toimeliaisuus. Urheilu oli yksi laajimmista kansalaistoiminnan muodoista. Palloilulajit saivat lyhyessä ajassa tuhansia uusia harrastajia. Pöytätennistoiminta alkoi vähitellen. Sodan vuoksi liiton hallinto ei kokoontunut yli kolmeen vuoteen. Hallitus aloitti lajin hallinnon kokouksella marraskuussa 1944. Ensimmäisenä tehtävänä oli harjoitustilan hankkiminen Helsingistä. Tila löytyi nopeasti Ruotsalaisen normaalilyseon ruokasalista, missä voitiin pelata yhtenä iltana viikossa. Paikka ei ollut hyvä. Harjoitusaikaa meni ruokapöytien siirtämisessä sivuun ja takaisin paikoilleen. Parempi tila löytyi ruotsalaisesta tyttölyseosta, jossa pelattiin voimistelusalissa kerran viikossa kolmen tunnin ajan. Liitolla oli kuitenkin suuria vaikeuksia löytää riittävästi varoja vuokran maksuun. Se anoi valtiolta 20 000 markan avustusta, mutta sitä ei saatu. Toiminta oli lahjoitusten ja seuramaksujen varassa. Liiton johto keskusteli kokouksissaan vilkkaasti erilaisista varainhankintakeinoista kuten arpajaisista ja tanssijuhlien järjestämisestä.⁶

⁴ Uma SPTLa, vk. 1941–45.

⁵ Kokkonen 2015, 108–109; Adiel Hirschovitsin kok. Tapio Onnelan kirjoitus Jack Kotschackista v. 2010.

⁶ Kokkonen 2015, 118; Uma SPTLa, hallituksen pk. 21.12.1944, 29.12.1944, 5.2.1945; tk. 1945.

Suureksi ongelmaksi nousi pallopula. Urheiluvälineiden valmistus oli kielletty kokonaan 1942. Sodan jälkeen kansanhuoltoministeriö säätelä välineiden valmistusta. Ulkomailta ei voinut ostaa palloja ilman tuontilupaa. Vanhoja mailoja ja verkkoja löytyi, mutta lisää välineitä olisi tarvittu kasvavalle lajille. Apua haettiin Ruotsista. Rolf Biese oli syksystä 1944 alkaen jatkuvassa kirjeenvaihdossa pyytäen pöytätennistarvikkeita. Pienenä helpotuksena saatiin 144 palloa, yhdeksän mailaa ja kaksi verkkoa. Liittoon kuuluville seuroille annettiin oikeus ostaa viisi palloa.

Vuoden 1941 vuosikokouksen jälkeen seuraava pidettiin jatko- ja Lapin sodan vuoksi vasta helmikuussa 1945. Tällöin hyväksyttiin vuosien 1941–45 toimintakertomus. SM-kisat päätettiin järjestää Helsingissä maaliskuussa. Turun Makkabén esityksestä joukkueiden välinen SM-turnaus pidettiin syksyllä. Muita merkittäviä turnauksia vuoden 1945 aikana järjestivät jälleen aktiiviset Makkabi ja Akateeminen Pallokerho. Uutuutena pelattiin Helsingin ja Turun välillä kaupunkiturnaus. Pääkaupunki voitti 6–4. Kansainvälisiä pelejäkin saatiin aikaiseksi Tukholma-Helsinki kaupunkiottelulla ja sen jälkeen vielä maaseutukierroksella, jolloin pelattiin Uppsalassa, Falunissa, Söderhamnissa, Sundsvallissa ja Örnsköldsvikissä. Helsinkiläispelaajat hävisivät kolme ensin mainittua mutta voittivat kolme viimeksi mainittua ottelua. Suomeen pelikiertueelle saatiin Tukholman AIK.⁷

Pula pelivälineistä ja -paikoista häittäsi toimintaa edelleen syksyllä 1945. Liitto antoi luvan pelata kaikilla eri pallomerkeillä.⁸ Toiminta oli selvästi vilkkaampaa kuin aiemmin. Seurojen määrä nousi vuonna 1946 kolmeentoista ja pelaajia oli jo 500. Isoveli tennikseen ero oli vielä yli kuusinkertainen, kun sen parissa viihtyi 56 seurassa 3 300 pelaajaa. Pöytätenniksen pääpaikat olivat Helsinki, Turku ja Vaasa. Materiaalipulan ohella ainainen puute rahasta rajoitti edelleen lajin nopeampaa leviämistä. Onnistuneista arpajaisista saatiin varoja 20 000 markkaa. Ilahduttavaa oli seurojen välinen yhteistyö ja apu kilpailujen järjestämisessä. SM-kisat järjesti Turun Makkabé, joka osoittautui myös parhaaksi seuraksi saaden uuden kiertopalkinnon. Lisäksi pelikauden 1945–46 aikana pidettiin viisi yleistä kilpailua, joista kaksi oli kansainvälistä. BK pelasi Falunia vastaan ja Helsingin Makkabi pohjoisruotsalaista joukkuetta vastaan.⁹

⁷ Uma SPTLa, hallituksen pk. 28.11.1944, 2.12.1944; vk:n pk. 20.2.1945; ks. myös Kokkonen 2015, 113–114, 118.

⁸ Montell 1963, 10, 13; UMa SPTLa, vk:n pk. 4.10.1945.

⁹ Uma SPTLa, tk. 1945–46; STLa tk. 1946.

Suomalaisen pöytätenniksen kansainväliset yhteydet virallistuivat ja lisääntyivät merkittävästi pelikauden 1946–47 aikana. Suomi oli mukana perustamassa Pohjoismaista Pöytätennisunionia lokakuussa 1946 ja liittyi Kansainvälisen Pöytätennisliiton jäseneksi Pariisissa helmikuussa 1947 edustajanaan Ruotsin Gunnar Ollén. Maaottelut jäivät yhteen epäviralliseen otteluun Helsingin Tennispalatsissa Ruotsia vastaan, mikä hävittiin puhtaasti 0–5. Yleisöä oli paikalla noin 200. He saivat tappiosta huolimatta nähdä kohtuullisen hyvää suomalaispeliä ihailien Åke Grönholmin ja Aarre Nenosen taitavaa puolustuspelejä. Grönholmin oli perinteinen alakierrepuolustaja, kun taas Nenonen pelasi tennistyyllisesti korkeaa ballongpuolustusta.

Seurojen määrä kasvoi viidellä. Turussa ja Helsingissä pelaajia oli niin paljon, että piirit aloittivat toimintansa seurojen ja liiton välisen yhteydenpidon parantamiseksi sekä liiton työtaakan helpottamiseksi. Turun piirin perustava kokous pidettiin lokakuussa 1946. Rekisteröityjen kilpapelaaajien määrä kasvoi muutamassa vuodessa noin 250:een. Helsingissä toimintaa aloiteltiin piiritoiminta huhtikuussa 1947. Pöytätennis eteni myös Vaasassa, jossa Vasa Lawn Tennisklubb järjesti marraskuussa kaksipäiväiset kisat. Suurimpana esteenä lajin kehittämiseksi oli edelleen pula palloista ja muista pelitarvikkeista. Turnauksia piti tarvikepuutteiden vuoksi lykätä kevääseen 1947. Palloja tarvittiin vähintään tuhat, joista puolet menisi liiton kisakäyttöön ja toinen puoli myytäväksi seuroille. Liitto välitti seuroille pelipöytiä, mutta niitäkään ei ollut riittävästi. Ruotsin Pöytätennisliiton kautta saatiin 651 palloa, mailoja ja verkkoja, mikä helpotti vaikeaa tilannetta. Liitolle myönnettiin vielä tuontilupa 1 150:een palloon Englannista. Ostoksiin kyettiin, kun liiton tilille tuli ensimmäistä kertaa valtionapua 10 000 markkaa.¹⁰

Toiminta vilkastuu 1940-luvun lopulla

Liitto markkinoi lajia julkaisussaan *Pöytätennistä pelaamaan* korostamalla sen yhteiskunnallista merkitystä: ”Onko toista niin vaaratonta ja samalla sekä tytöille että pojille sopivaa ajanvietettä, joka pystyy houkuttelemaan nuoret pois tupakansavun kyllästämisestä kahviloista ja

¹⁰ Uma SPTLa, tk. 1946-47; hallituksen pk. 1.10.1946, 7.2.1947; lehtileikkeet, Hbl 8.12.1946; Vasabladet 28.11.1946; kirjeenvaihto 1938–47, jäljennös Turun piirin perustavasta kokouksesta 8.10.1946; Helsingin piirin kirje liitolle 2.4.1947; kirjeistö 1939–52, sarjakomitean kirje seuroille ei pvm; Esko Heikkisen kok. SMASH 1/1949; Esko Heikkisen tiedonanto.

hämäräperäisistä tanssipaikoista.” Pöytätennikseen uskottiin kiinnostuksen nousevan erityisesti syksyisin ja keväisin kelirikon aikaan, jolloin ulkolajien harrastus oli vähäisempää.¹¹

Toiminta vilkastui sitä mukaa, kun elämä normalisoitui raskaiden sotavuosien jälkeen. Kaudella 1947–48 tehtiin ennätyksiä. Laji levisi uusille alueille. Liiton johtajien mielestä pöytätennis oli jo suurta urheilua. Helsingin ja Turun piirien jatkoksi saatiin Länsi-Uusimaa, johon liittyi alkuvaiheessa seitsemän seuraa. Seurojen määrä lisääntyi 18:sta 37:ään. Joensuun Verkkopalloseura hyväksyttiin liiton jäsen seuraksi 1948. Pöytätennistä tennisseurassa oli pelattu vakavammin kaksi vuotta. Pelaajamäärän kasvu oli voimakasta. Seuroissa rekisteröityjen pelaajien lisääntyi kahdessa vuodessa 500:sta jo 930:een. Ruotsiin verrattuna määrä jäi vähäiseksi. Siellä rekisteröityjä pelaajia oli 12 000. Tennis oli vastaavana aikana kasvanut Suomessa 3 300:sta vajaaseen 7 300:aan. Muihinkin suomalaispallolajeihin verrattuna pöytätennis oli pieni laji. Jalkapalloilijoita oli 1946 yli 50 000. Pienempi ero oli kori- ja lentopalloilijoihin, joita oli 1947 noin 6 500.

Merkittävä uusi toimintamuoto ja lajin kasvun lähde oli 1948 alkanut cup-kilpailu yritysten välillä. Kisaan osallistui 60 joukkuetta. Seuraavana vuonna joukkueita oli jo sata, minkä jälkeen vuonna 1950 alkoi suosittu firmaliiga liiton silloisen puheenjohtajan Curt Åkerbergin ja Suomi-Filmin Aarne Tarkaksen aloitteesta Helsingin piirin järjestämänä. Ensimmäisenä vuotena joukkueita oli 55. Naisten firmaliiga alkoi 1951. Runsaan kymmenen vuoden kuluttua miesten joukkueita oli pelkästään Helsingissä ja sen lähiympäristössä yli 120. Toiminta laajeni Tampereelle, Mikkeliin ja Joensuuhun, Turkuun ja Jyväskylään. Pöytätennis levisi aiempaa laajemmin myös kouluissa harrastettavaksi lajiksi. Bruce Campbell lahjoitti kiertopalkinnon, josta taisteli Helsingin piirissä 16 koulua. Voittajaksi nousi Ruotsalainen Normaalityttö.¹²

Peli levisi, vaikka suomalaiseen kansanluonteeseen se ei liiton johdon mielestä oikein sopinut: ”Pelin nopea tahti ja vaihtelu ovat ominaisuuksia, jotka sopivat ehkä paremmin etelämaalaisen kuumaan temperamenttiin, mutta naapurimaamme Ruotsin tämän urheilun alalla saavuttama

¹¹ Biese 1948, 10; Westerback 1948, 71.

¹² Uma SPTLa tk. 1947–48, 48–49; hallituksen pk. 27.5.1948; kirjeenvaihto 1938–47, Joensuun Verkkopalloseura kirje liitolle 28.12.1946; STLa tk. 1946, 1948; Kokkonen 2015, 143–144; ks. myös Montell 1963, 13; Winqvist 1948, 17; Smolar 1948, 89; Pöytätennis 3/1963; 2/2000.

asema antaa meille kuitenkin toiveita, että ennen pitkää kovasti työskennellen voimme mekin päästä kansainväliselle tasolle.”¹³

Lontoon 1948 MM-kisoihin osallistumisesta keskusteltiin 1947, jolloin Suomi liittyi Kansainvälisen pöytätennisliiton jäsenmaaksi. Opetusministeriöltä anottiin johtajan ja pelaajien matkoihin 50 000 markkaa. Ministeriö ei myöntänyt rahoja. Päätös matkasta jäi liiton hallituksen ratkaistavaksi. Äänin 3–2 kisamatkalle ei lähdetty. Samalla tavoin edustusasia käsiteltiin vuosi myöhemmin. Ilman ulkopuolista taloudellista tukea arvokisaosallistumista ei pidetty mahdollisena. Vahvasti kuitenkin uskottiin, että 1949 Tukholman kisoihin Suomestakin lähetettäisiin joukkue.¹⁴

Maaottelutoiminta saatiin käyntiin, vaikka se oli vaikeaa. Edes pelipaitoja ei ollut. Liitto anoi sota-ajan jälkeisessä säännöstelyssä Kansanhuoltoministeriön tekstiiliosastolta tuontilupaa kuuden lyhytaihaisen silkkitrikoopaidan ostoon. Kaikista ongelmista huolimatta Suomi kohtasi 29. helmikuuta 1948 Tanskan Kööpenhaminassa. Häviö tuli perinteisillä lukemilla 0–5. Suomen joukkueessa pelasivat vanhat tutut: Åke Grönholm, Rolf Biese ja Aarre Nenonen. Pelitaidot ja myös sisukkuus lisääntyivät, kun pelien jälkeen ilkikuriset tanskalaiset olivat laskeneet Suomelta saadun pienoislipun puolitankoon. Suomalaispelaajat nielivät mielipahansa. Kädet puristuivat tiukkaan nyrkkiin mutta jäivät taskuihin.¹⁵

Seurajoukkueista kansainvälistä kosketusta sai 1948 BK, joka pelasi Helsingin Tennispalatsissa Norrköpingin I.K. Uranista vastaan häviämällä 0–10. Lähes yhtä rumasti, 0–9, samalle joukkueelle hävisi Suomen maajoukkue vieraspelissään. Kolmas kansainvälinen kohtaaminen oli Turussa, jossa Pohjois-Ruotsin aluejoukkue voitti Turun puhtaasti 5–0 ja Helsingin niukasti 3–2. Liiton tilannearvion mukaan kansainvälinen menestys paranisi ulkomaalaisen valmentajan palkkaamisella ja vilkkailla kansainvälisillä yhteyksillä. Vuoden 1948 aikana keskusteltiin useita kertoja valmentajan palkkaamisesta, jotta valmistautuminen Ruotsin MM-kisoihin olisi mahdollisimman tasokasta. Ensin vaihtoehtona oli ruotsalainen Bengt Grive. Tsekkiläisen Adolf Slarin palkkaus oli jo lähellä, mutta kariutui viime tingassa, koska Slar ilmoitti pääsevänsä vasta

¹³ Biese 1949, 11.

¹⁴ Uma SPTLa, vk:n pk.7.9.1947, 5.9.1948; hallituksen pk. 4.12.1947; kirjeenvaihto 1938–47, Opetusministeriö päätös matka-avustuksesta 18.6.1947.

¹⁵ Uma SPTLa tk. 1947–48; kirjeistö 1939–52, liiton kirje kansanhuoltoministeriölle 6.11.1947; Montell 1963, 18–20; Löfberg 1973, 1289; Pöytätennis 1-2/1958.

Tukholman MM-kisojen jälkeen. Tämän ilmoituksen vuoksi katseet käännettiin uudelleen Ruotsiin, mutta sieltäkään ei löytynyt ketään vapaana olevaa ja sopivaa valmentajaa. Slariin otettiin uudelleen yhteyttä. Hallituksen jäsenen Isak Smolarin mielestä valmentajaksi pitäisi palkata joku parhaista omista pelaajista, mikä aiheutti vilkkaan keskustelun ilman konkreettisia päätöksiä. Joka tapauksessa tulevaisuus näytti hyvältä lupaavien junioripelaajien ansiosta.

Ainuisesta tarvikepulasta ei päästy vielä 1948, vaikka se jo hieman helpottui. Suomi vaurastui vähitellen bruttokansantuotteen kasvaessa neljä prosenttia vuodessa. Sotaa edeltänyt taso saavutettiin jo 1948. Neuvostoliitolle maksettavat sotakorvaukset rasittivat taloutta vuoteen 1952 saakka. Olojen kohentuminen toi lisää urheiluvälineitä innokkaiden liikkujien käyttöön. Pöytätennisliiton kautta myytiin yli tuhat palloa ja noin 300 kotimaassa valmistettua kumipäällysteistä mailaa. Välineiden tuontiin Tanskasta, Englannista ja Sveitsistä ei saatu riittävästi lupia. Lopulta varapuheenjohtaja Jan-Erik Jansson onnistui hankkimaan Englannista 50 verkkoa ja Barna-palloja. Lisäksi liitto sai vielä luvan ostaa 3 600 palloa. Niistä jaettiin alle 30 pelaajan seuroille kaksi tusinaa, alle 70 pelaajan seuroille kolme ja sitä suuremmille seuroille neljä tusinaa. Barna-mailoja ostettiin 30. Toinen lajin kehitystä jarruttava tekijä oli edelleen ainainen puute rahasta.¹⁶

Myönteinen kehitys jatkui pelikaudella 1948–49. Uudeksi piiriksi saatiin Tampereen alue, jossa liittoon kuuluvia seuroja oli viisi. Niistä kolme toimi Tampereella: Tampereen Pyrintö, Tammerfors Bollklubb ja Pyynikin Pallokerho. Piirin seuroihin kuului yhteensä noin 50 rekisteröityä kilpapelaja ja sata harrastajaa. Heidän suurimpana **toiveenaan** oli oma ja kunnollinen harjoituspaikka.

Liiton jäsenseurojen määrä kasvoi enemmän kuin koskaan aiemmin, 34:stä 54:ään. Yksi piiri vuodessa tahti jatkui pelikaudella 1949–50. Uutena piirinä aloitti Lahden alue, jonne oli 1948 perustettu Lahden Pöytätennisseura. Helsingissä koettiin taloudellinen takaisku, kun kaupungin urheilu- ja retkeilylautakunta jätti 1,6 miljoonaa markkaa avustuksia jakaessaan pöytätennisseurat kokonaan ilman tukea. Aiempina vuosina ”jokunen markka oli löytänyt tiensä myöskin näille seuroille”. Liitto epäili yleisten väitteiden lajin urheilullisesta luonteesta vaikuttaneen tuen epäämiseen. ”Mutta siitä olemme toista mieltä. Pöytätennis vaatii jo keskenlaiselta pelaajalta

¹⁶ Kokkonen 2015, 118; UMa SPTLa tk. 1947–48, 48–49; hallituksen pk. 18.3.1948, 2.9.1948, 20.9.1948, 7.10.1948, 4.11.1948, 22.11.1948, 16.12.1948; kirjeistö 1939–1952, lehdistötiedote 3.4.1950.

huomattavasti harjoitusta ja valmennusta ja vetää hien pinnalle yhtä hyvin kuin mikä muu palloilulaji tahansa.” Lajin laajaa suosiota todisteltiin myytyjen mailojen määrällä. Liiton mukaan 1949 liikkeet myivät noin 10 000 mailaa. SM-kisoihin osallistui 430 pelaajaa. Pelkästään Helsingissä toimi 32 pöytätennisseuraa. Lisäksi pelin suosio kouluissa ja monissa yrityksissä oli laajaa. Keväällä 1950 kahdeksastatoista oppikoulusta finaaliin selvisivät Ruotsalainen normaalikoulu huippupelaajanaan Suomen mestari Leif Malmborg ja Suomalainen yhteiskoulu Ari Huttusen ja Pertti Saaren voimin. SYK oli tällä kertaa niukasti parempi. Huttusen ja Malmborgin ottelun kehuttiin nousseen ”kansainväliselle tasolle”.

Seurojen lukumäärä lisääntyi pelikaudella 1949–50 edellisvuosia vähemmän yhdeksällä. Uusi paikkakunta oli Valkeakoski, jonne huippupelaaja Bo-Gustav Bergh palkattiin ohjaajaksi kesäksi 1950. Työ toi liittoon uuden seuran: Pallo-Sepot -44:n. Lisäksi pöytätennis eteni kohti seuratoimintaa Hyvinkäällä, Jyväskylässä, Karhulassa, Keravalla, Kotkassa, Kuopiossa, Kuusamossa, Lappeenrannassa, Myllykoskella, Savonlinnassa, Pietarsaassa, Riihimäellä ja Varkaudessa. Ahvenanmaalla viisi seuraa halusi liittyä Pöytätennisliittoon. Naispelaajia oli tullut vuodessa lisää kaksinkertaisesti. Lehtiarvioissa rekisteröityjen pelaajien määrän todettiin kahdessa vuodessa yli viisinkertaistuneen nousten syksyllä 1950 jo noin 5 000:een. Yhteensä lajia harrasti arviolta noin 15 000. Liiton puheenjohtaja Torsten Holm jopa pohti, kasvaako Suomen pöytätennis liian nopeasti, vaikka hän esitti muita maltillisempia lukuja. Puheenjohtajan arvioi rekisteröityjen pelaajien määräksi yli 3 000 ja pöytätennisharrastajien yli 8 000. Ongelmia aiheutti liian vähäinen vapaaehtoisten joukko seurojen ja piirien toiminnassa sekä liiton talous. Holm toivoi lajille suurempaa yhteiskunnallista tunnustusta sen kasvatuksellisen merkityksen ansiosta. Suosittu laji veti puoleensa koko ajan lisää lapsia ja nuoria.

Pöytätennispelaajien määrää ei rekisteröity suunnitelmallisesti. Ainakin ensin mainitut luvut vaikuttavat yläkantien arvioilta, kun niitä verrataan tennikseen, jonka pelaajien määrä oli aiempina vuosina noussut seitsemän kertaa suuremmaksi. Vuonna 1950 tuota eroa olisi ollut paljon vähemmän, sillä tennispelaajia ilmoitettiin olevan 7 400. Tennisliitto toki harmitteli, että seurat olivat ilmoittaneet jäsenmääriään laiskasti. Pöytätennisliitolla oli ehkä paineita ilmoittaa luvut hieman yläkanttiin, jotta valtiolta saataisiin taloudellista tukea seuraavana vuonna järjestettäviin PM-kisoihin. Joka tapauksessa mahdollinen pöytätenniksen pelaajamäärän nopea kasvu ei muuttanut sen asemaa suomalaisessa urheilukentässä. Laji joutui edelleen karistelemaan

julkisuudessa olleen ajanvietepelin leimaa. Kaikesta huolimatta koko ajan mentiin **eteenpäin, olkoon** edellä esitetyt luvut millaisia arvioita tahansa. Vuoden 1951 aikana laji eteni erityisesti maaseudulla, mutta koki lievää taaksepäin menoa pääkaupunkiseudulla. Keskimäärin kauden 1950–51 aikana kilpailuja järjestettiin kerran viikossa.¹⁷

Kansainvälisiä yhteyksiä oli 1948–49 useita. Suomi hävisi Tanskalle Kööpenhaminassa ja Helsingissä perinnelukemin 0–5, mutta saavutti ensimmäisen maaotteluvoittonsa Luxemburgia vastaan 5–3. Historiallisen ensimmäisen maaotteluvoiton toivat kevättalvella 1949 Rolf Biese, Bo-Gustav Bergh ja Leif Malmborg. Maaottelu kiinnosti noin 350 katselijaa. Suurin saavutus oli kuitenkin ensimmäinen osallistuminen MM-kisoihin täydellä joukkueella Tukholmassa 1949. Kisoihin osallistui 25 maata. Suomen joukkueessa pelasivat Else-Maj Karhumäki, Doris Lindblad, Bergh, Biese, Daniel Gumpler, Berndt Kajetski ja Malmborg. Menestystä ei kovassa seurassa saavutettu. Naisista Karhumäki voitti yhden erän. Miehistä Bergh ja Biese kykenivät joukkuekisassa kumpikin kahteen voittoon Norjaa vastaan, mikä ei kuitenkaan riittänyt Norjan kaatamiseen. Malmborgin peliä heikensi kuumeinen olo. Joukkuetta johti Sven Krogerus.¹⁸

MM-kisojen ohella kansainvälisesti merkittävää oli ensimmäisten PM-kisojen järjestäminen marraskuussa 1949 Kööpenhaminassa. Suomen joukkueessa pelasivat Delice Bergholm, Lindblad, vasta 15-vuotias Ari Huttunen, Kajetski, Malmborg ja Thorvald Rundberg, joka korvasi olkapäänsä loukanneen Berghin. Miespelaajat olivat aseettomia ylivoimaisia ruotsalaisia vastaan. Muutamat erävoitot Tanskaa vastaan herättivät toiveita paremmasta. Suomen miespelaajat voittivat Norjan 5–3. Naiset löivät Tanskan 3–1 ja Norjan 3–0. Ruotsalaisille hekään eivät voineet mitään, mutta tuloksena oli yllätyshopea. MM- ja PM-kisat innostivat seuroja järjestämään kansainvälisiä otteluita, joita nähtiin Helsingissä ja Tampereella sekä ”epävirallisia kosketuksia” Turussa, Vaasassa ja muissa rannikkokaupungeissa. Liitto suhtautui pelaajiensa kansainväliseen menestykseen luottavaisesti: ”Pelaajamme eivät vielä ole saavuttaneet kansainvälistä tasoa, mutta olemme nousussa ja mikäli työ jatkuu samalla tavalla tulevat myöskin saavutukset.” Luottavaista

¹⁷ Uma SPTLa, tk. 1948–49, 49–50; hallituksen pk. 17.12.1950; lehtileikkeet, Uusi-Suomi 31.10.1950. Rekisteröityjen pelaajien lukumäärä oli ilmeisen epävirallinen, sillä kolmannessa arviossa pelaajia todettiin olevan 4 000–5 000. Ks. liiton lehtileikkeet v. 1950; kirjeistö 1939–52, liiton kirje Helsingin kaupungin urheilu- ja retkeilylautakunnalle 13.4.1950; STLa tk. 1950; Esko Heikkisen kok. SMASH 1/1949, 3/1950; Pöytätennis 1-2/1958, 1/1961.

¹⁸ Uma SPTLa, tk. 1948–49; hallituksen pk. 22.11.1948, 4.1.1949, 13.1.1949; Esko Heikkisen kok. SMASH 1/1949; Montell 1963. 31; Löfberg 1973, s 1289–1290; Pöytätennis 4/99.

suhtautumista edesauttoi liiton parempi talous. Valtion avustus oli 1949–50 niin suuri, että sillä saatiin katettua koko toiminta, vaikkakaan MM-kisoihin Budapestiin ei ollut rahaa matkustaa. Varoja löytyi kuitenkin englantilaisen valmentajan Jack Carringtonin lyhyeen palkkaukseen. Hän opasti viitenä päivänä Suomen 30 parasta pelaajaa ja suomalaisia valmentajia.¹⁹

Tanskalle oli hävitty kaksi maaottelua puhtaasti 0–5, mutta marraskuussa 1950 Suomi osoitti panostuksen pöytätennikseen tuottavan tulosta. Naiset voittivat Tanskan 3–2 ja miehet hävisivät niukasti 4–5. Naisten voiton avaimena oli Doris Lindbladin ja Delice Bergholmin hyvä peli. Erityisesti Lindbladin kämmensivallus oli tehokas. Miehistä nuorin ja paras pelaaja oli Ari Huttunen. Leif Malmborgin loistava rystylyönti toi pisteitä. Tennispalatsissa yleisöä oli noin 700.²⁰

Omat PM-kisat, toiveena pöytätennishalli

Pöytätennisaktiivi Olavi Halme harmitteli 1949 pöytätenniksen asemaa: ”Suurelle yleisölle on pöytätennis melko tuntematon käsite, ja siitä puheenollen tuleekin maallikoille lähinnä mieleen kaksi ikävystyneen näköistä henkilöä, jotka hitaasti lyövät pientä, valkoista palloa edestakaisin ruokasalin pöydällä.”²¹

Pöytätenniksen tunnettavuus Suomessa ja samalla myös kansainväliset yhteydet kehittyivät uudelle tasolle, kun Suomi pääsi ensimmäisen kerran järjestämään arvokilpailut. PM-kisat pidettiin Helsingin Messuhallissa marraskuussa 1951. Liiton varapuheenjohtaja Erik Ulfsson esitteli kilpailijat. Ruotsin Gunnar Ollén selvitti yleisölle avauspuheessaan pohjoismaista kilpailutoimintaa. Ensimmäisenä päivänä pelattiin joukkuekilpailut ja toisena henkilökohtaiset ottelut. Suomea edustivat Else-Maj Karhumäki, Doris Lindblad, Annikki Ollikainen, Ari Huttunen, Berndt Kajetski, Evald Lindroos ja Niilo Vehkamo. Pelit oteltiin neljällä pöydällä. Suomen ainoa voitto tuli miesten pelissä Norjaa vastaan. Henkilökohtaisissa otteluissa suomalaiset eivät menestyneet. Lehdet kirjoittivat heidän panoksensa jääneen surullisen heikoksi.²²

¹⁹ Uma SPTLa, tk. 1949–50; Pöytätennislehti 4/2009.

²⁰ Uma SPTLa, lehtileikkeet, HS 4.11.1950.

²¹ Esko Heikkisen kok. SMASH 1/1949.

²² Uma SPTLa tk. lisäys 1950–51 toimintakertomukseen; lehtileikkeet HS 18.4.1951; Montell 1953, 22.

PM-kisojen järjestelyt olivat niin suuri ponnistus, että vuosi 1952 meni puolilla valoilla. Liiton johdon mukaan kansainvälinen toiminta suorastaan lamaantui. Tarmo suuntautui ennen kaikkea pöytätenniksen kansalliseen kehittämiseen. Toimintaa helpotti liiton talouden kohentuminen valtion avun noustessa 200 000 markkaan (6 300 €). Omien kisojen järjestelyväsymys näkyi konkreettisesti liittohallituksen vanhojen jäsenten jättäytymisessä sivuun. Heidän paikkansa täytettiin uusilla, nuoremmilla voimilla, joiden haaveissa näkyi kansainväliset mitat täyttävän pöytätennishallin saaminen Helsinkiin. ”Mutta huolimatta useista viranomaisille tehdyistä esityksistä, ne ovat aina päättyneet tuloksettomasti. Riittäväillä tiloilla varustettu urheilupalatsi olisi joka tapauksessa ainoa lääke meillä luonnollisista syistä kärsimään jääville sisäurheilulajeille.”²³ Helsingin olympiakisojen jälkeen alkoi keskustelu Ruskeasuon ratsastushallin tulevasta käytöstä. Yhtenä vaihtoehtona Helsingin Sanomissa esitettiin, että osa hallista voitaisiin antaa pallopeleille. Pöytätennisliitto otti yhteyttä Valtion urheilulautakuntaan esittäen hallia pöytätenniskäyttöön.²⁴ Sitä saatiin odottaa vielä parikymmentä vuotta.

²³ UMa SPTLa tk. 1952.

²⁴ UMa SPTLa hallituksen pk. 14.12.1952.